

TAK2100 - Løkkestien 4

Bygherrerapport om arkæologisk udgravning af et areal i Dragør, forud for byggemodning

Af Bo Jensen, Kroppedal Museum

Indledning

8. juni 2022 gravede Kroppedal Museum en byggegrund inde i Dragør. Arealet ligger inde i det gamle Dragør, der er en historisk vigtig by og derfor var museet særligt opmærksom på arealet. Området ligger indenfor det udpegede kulturarvsareal i byen. Museet gravede samtidigt et areal i Stettinstræde, få gader fra Løkkestien, med tykke kulturlag fra 1500-tallet og derfor vurderede museet, at udgravninger på Løkkestien kunne belyse Dragørs historie i samme periode.

Som så ofte i eksisterende byer er Dragørs arkæologi kun ufuldstændigt belyst, og det eksisterende billede præget af tilfældigheder: Meget af byens arkæologi er utilgængelig under eksisterende huse, og de arkæologiske udgravninger er formet af nutidens byggeri. Udgravningen på Løkkestien ville tillade at lukke nogle huller i vores viden.

Metode

Da huset skal bygges med støbte fundamenter, trak vi kun grøfter, hvor disse skal støbes, og kun i den bredde, de skal støbes i. Bygherre skal ned til stabil undergrund, vurderet til cirka 140 cm, og vi gik overalt til 140 cm. I kloakgrøften, grøft 4, skal der ikke graves så dybt, så her gik vi kun til 100 cm. Det betyder, at det område, hvor bygherre skal i jorden, nu er totaludgravet.

Da der ikke fremkom nogen synlig lagdeling eller nogle fund, har vi ikke registreret profiler. Den eneste registrering er opmåling af udgravningen.

Resultater

Alle fire grøfter afslørede samme billede: tyk muld med ganske få fund, alle oplagt meget recente, og derunder ren råjord.

Råjorden er lyst grågult, sandet ler, lokalt lyst blågråt (kun i den nordlige grøft 3). Den blålige farve kan skyldes reducerende omstændigheder, hvilket blandt ses under gamle vådområder. Grøft 3, hvor det blålige ler fremkom, trak vand indenfor få minutter.

I toppen af råjorden lå næsten overalt et lag ral, nødde- til nævestore stykker flint og strandrullet granit. Der er antageligt tale om en geologisk udvaskningshorisont, en del af den lokale, glaciære geologi. Undergrundens niveau varierede fra cirka 140 cm under nuværende flade til cirka 100 cm under.

Mulden er generelt meget ren, med forbløffende lidt affald i betragtning af, at området er byzone. Der fremkom ganske lidt tydeligt moderne tegl (fabriksfremstillede tagtegl i rødler efter cirka 1925) i nordenden af kloakgrøften (grøft 4), en smule blåglaseret porcelæn, oplagt efter 1870 i den allerøverste muld, og en del udaterbare dyrekogler over hele arealet. Det ældste, daterende fund er en stump af en kridtpibe, muligvis 1600tal, men den lå helt oppe i toppen af kloakgrøften, og kan sagtens være slæbt ud fra Dragør med dagrenovationer i sin samtid, eller med muldtransport i det 20. århundrede.

Helt oppe i vestenden af grøft 1 (sydlige fundament) fremkom en lille koncentration af fund lige over råjorden. Det kan eventuelt være kanten af et kulturlag, men det er mere sandsynligt, at det blot er en tilfældig koncentration.

I grøft 2, den østlige grøft, fandtes en enkelt kløvet sten med en flad side, 20*30*40 cm. Den lå i ren muld, og er oplagt flyttet af mennesker, rimeligvis som byggesten, men indgik ikke længere i byggeri.

I den nordlige fundamentsgrøft (grøft 3) sås en lang horisont af sand mellem to lag af muld i den øvre muld, cirka 50 cm under nuværende overflade. Sandet er næppe naturligt aflejret, men kan oplagt være påført i forbindelse med lægning af fliser eller lignende. Hvis haveejeren i 1930erne forbedrede ved at påkøre muld, kunne den sandhorisont oplagt vise skellet mellem påkørt muld (over) og oprindelig muld (under).

Ét fund

Udgravningens eneste bemærkelsesværdige fund er et lille fragment af røret af en kridtpibe, med simpel omløbende dekoration. Det har sandsynligvis siddet nær pibens mundstykke. Stumpen er 2½ cm lang.

Dekorationen er "milled", rullet på det våde ler, og består af skiftevis bånd af ovaler og af savtakker. Disse elementer er almindelige fra 1600tallet frem. Kridtpiben kan være omlejret, hvis man har hentet muld inde i Dragør.

Kridtpiber med samme dekoration blev fremstillet i Amsterdam fra 1600tallet, kopieret i København i 1700tallet, og lejlighedsvis eksporteret så fjernt som Canadas østkyst.

Kridtpiber blev brugt til at ryge tobak. De er massefabrikerede, lavet af hvidt ler, og som andre lange typer af genstande af keramik er de skrøbelige. De knækkede ofte, når man bankede den gamle tobak ud, og det var ikke udsædvanligt at knække den slidte munding af, hvis den blev ulækker, og bruge den forkortede, rene pibe. Derfor er kridtpibefragmenter ret almindeligt affald i byerne fra 1600talet frem. Vores kridtpibe kan være ankommet direkte fra Amsterdam til Dragør, importeret til København og transporteret derfra til Dragør, eller lavet i København. Den kunne være tabt på Løkkestien allerede i 1600tallet, men når mulden er så ren, er det mere sandsynligt, at den er tabt inde i Dragør, og transporteret ud med havemuld.

Kridtpibe, skala i centimeter.

Ud over kridtpiben fremkom ganske få dyreknogler og ét keramikskår. Keramikskåret kan ikke dateres særligt præcist, men kunne være meget nyt (20. århundrede). Dyreknoglerne er nok slagteaffald/madaffald. De kan stamme fra møddingsmateriale, der er blandet i mulden. De er ikke synligt hundegnavede. Heller ikke de behøver have nogen høj alder, slet ikke hvis de er køkkenaffald. De kunne være suppeben fra det 20. århundrede.

Konklusioner

Intet tyder på, at der har været bygget på arealet før det 20. århundrede. Fundene er det, vi ville forvente fra et areal med havebrug eller landbrug. Det er interessant, at 1500tallets Dragør, som vi ser så tydeligt nogle få gader væk i Stettinstræde, tydeligt ikke når herud. Det er meget typisk for byerne i tidlig moderne tid, at de er meget skarpt afgrænset: Der er et område inde i byen, hvor folk bor tæt, og der er en zone udenfor, hvor alt er havebrug og landbrug, og der er forbløffende lidt materialetransport mellem de to, også selvom der, som her, er mindre end 100 meter til byen.

Udgravningen på ortofoto. Flere af de bygninger, der ses på fotoet, er revet ned inden udgravningen.

Udgravningen (gul stjerne) på de høje målebordsblade 1842-1899.